

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

תורה – דברים פרק לג'

(כב) וּלְדָן אָמַר דָּן גֹּדֵר אֲרִיָּה יִזְנַק מִן הַבְּשׂוּן: (כב) וּלְדָן אָמַר דָּן גֹּדֵר אֲרִיָּה יִזְנַק מִן הַבְּשׂוּן: (כב) וּלְדָן אָמַר דָּן תִּקְיָה כְּגֹדֵר אֲרִיָּו אֲרַעֲהָ שְׂתִיָּא מִן נַחְלִיא דְנִגְדָּו מִן מִתְנָן:

(כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמִלֵּא בְרַבַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרֻשָׁה: (כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמִלֵּא בְרַבַּת יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרֻשָׁה: (כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְעוּא וּמִלֵּי בְרָקוֹ מִן קָדָם יִי מַעְרָב יָם גְּנוּשָׁר וְדָרֹמָא יָרֵת:

(כד) וּלְאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנֵי אֲשֵׁר יְהִי רְצוֹי אַחֲיוּ וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רְגֵלוֹ: (כד) וּלְאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנֵי אֲשֵׁר יְהִי רְצוֹי אַחֲיוּ וְטַבַּל בְּשִׁמּוֹן רְגֵלוֹ: (כד) וּלְאֲשֵׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּרַבַּת בְּנֵיָא אֲשֵׁר יְהִי רְעוּא לְאַחוּהֵי וְיִתְרַבֵּי בְּתַפְנוּקֵי מַלְכֵי:

(כה) בְּרִזָּל וּנְחֻשֶׁת מִנְעֻלָּה וּכְיֻמִּיָּה דְבִבְאָה: (כה) בְּרִזָּל וּנְחֻשֶׁת מִנְעֻלָּה וּכְיֻמִּיָּה דְבִבְאָה: (כה) תִּקְיָה כְּפַרְזֵלָא וּנְחֻשָׁא וּכְיֻמִּי עוֹלָמְתָהּ תִּקְפֵּךְ:

(כו) אִין כְּאֵל יִשְׂרוּן רַבֵּב שְׁמַיִם בְּעִזְרָהּ וּבְגִאֲוֹתוֹ שְׁחָקִים: (כו) אִין כְּאֵל יִשְׂרוּן רַבֵּב שְׁמַיִם בְּעִזְרָהּ וּבְגִאֲוֹתוֹ שְׁחָקִים: (כו) לִית אֵלָה כְּאֵלָהּ דְיִשְׂרָאֵל דְשִׁכְנָתָהּ בְּשִׁמְיָא בְּסַעְדָּהּ וְתַקְפָּהּ בְּשִׁמְיָא שְׁמַיָּא:

רש"י

כאן ירשה לשון כווי ובמסורת הגדולה מלניו
 כאלפא ביתא לשון כווי דטעמיהו מלעיל:
 (כד) ברוך מבנים אשר – ראיתי בספרי אין
 כך בכל השבטים שנתברך בזנים כאשר ואיני
 יודע כילד: יהי ראוי אחיו – שהיה מתרצה
 לאחיו בשמן אנפיקיון ובקפלות והם מרצין
 לו בתבואה ד"א יהי ראוי אחיו שהיו בנותיו
 נאות והוא שנאמר ד"ה הוא אבי ברזית שהיו
 בנותיו נשואות לכהנים גדולים הנמשחים
 בשמן זית: וטובל בשמן רגלו – שהיתה ארצו
 מושכת שמן כמעין ומעשה שנלכטו אנשי
 לודקיא לשמן מנו להם פולמוסטום אחד כו'
 כדאיתא במנחות:

(כה) ברזל ונחשת מנעלך – עכשיו הוא
 מדבר כנגד כל ישראל שהיו גבוריהם יושבים
 בערי הספר ונועלים אותה שלא יוכלו
 האויבים ליכנס בה כאילו היא סגורה
 במנעולים ובריחים של ברזל ונחשת. ד"א
 ברזל ונחשת מנעלך ארכס נעולה בהרים
 שחובצין מהם ברזל ונחשת וארצו של אשר
 היתה מנעולה של א"י: וכימין דבאך –
 וכימין שהם טובים כך שהן ימי תחלתן ימי
 נעורין כך יהיו ימי זקנתן שהם דואבים זבים
 ומתמוטטים. ד"א וכימין דבאך וכימין שהם

(כז) דן גור אריה – אף הוא היה סמוך
 לספר לפיכך מושלו באריות: יזנה מן הבשן –
 כתרגומו שהיה הירדן יולא מחלקו ממערת
 פמייאס והיא לשם שהיא בחלקו של דן שנא'
 ויקראו ללשם דן וזינוקו וקילוחו מן הבשן.
 ד"א מה זינוק זה יולא ממקום א' ונחלק לשני
 מקומות כך שבטו של דן נטלו חלק בשני
 מקומות תחלה נטלו בצפונית מערבית עקרון
 וסביבותיה ולא ספקו להם וצאו ונלחמו עם
 לשם שהיא פמייאס והיא בצפונית מזרחית
 שהרי הירדן יולא ממערת פמייאס והוא
 במזרחה של א"י וצא מהלפון לדרום וכלה
 בקנה ים המלח שהוא במזרח יהודה שנטל
 בדומה של א"י כמו שמפורש בס' יהושע
 והוא שנאמר וילא גבול בני דן מהם ויעלו בני
 דן וילחמו עם לשם וגו' ילא גבולם מכל אותו
 הרוח שהתחילו לנחול בו:

(כג) שבע ראון – שהיתה ארצו שבעה כל ראון
 יושביה: ים ודרום ירשה – ים כנרת נפלה
 בחלקו ונטל מלא חבל חרס בדומה לפרוש
 חרמים ומכמורות: ירשה – לשון כווי כמו
 עלה רש והטעם שלמעלה כרי"ש מוכיח כמו
 ירש ידע לקח שמע כשמוסיף בו ה"א יהיה
 הטעם למעלה שמעה ידעה סלחה לקחה אף

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

אשקלונ"ט הכסף והזהב כלה מהם שהם מציבות אותו לארנכס:
(כו) אין כאל ישורון – דע לך ישורון שאין כאל ככל אלהי העובדי כוכבים ולא לאורד אורס: רוכב שמים – הוא אותו אלוה שבעזרך ובגאותו הוא רוכב שחקים:

טובים לך כמנין ימוך כל הימים אשר אתם עושים לנו של מקום יהיו דבאך שכל הארצות וזבחות כסף וזהב לא"י שמהא מזברכת בפירות וכל הארצות מתפרנסות הימנה וממשיכות לה כספם וזהבם

נביא – יהושע פרק א' ז'-יא'

(י) רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל התורה אשר צוה משה עבדי אל תסור מפניו ימין ושמאול למען תשפיל בכל אשר תלך: (י) לחוד תקיף ועלם לחדא למטר למעבר ככל אוריתא דפקדן משה עבדי לא תסטי מיניה לימינא ולשמאלא בדיל דתצלח בכל אתר דתהך:

(ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיה והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשפיל: (ח) לא יעדי סיפרא דאוריתא הדין מפומך ותהי הני ביה יימם וליליא בדיל דתטר למעבר ככל דכתיב ביהארי בכן תצלח ית דרכך ובכך תכשט:

(ט) הלוא צויתיה חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך: (ט) הלא פקידתך תקף ועלם לא תרחלל ולא תתבר ארי בסערך מימרא דיי אלהך בכל אתר דתהך:

(י) ויצו יהושע את שטרי העם לאמר: (י) ופקיד יהושע ית סרכי עמא למימר:

(יא) עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלשת ימים אתם עברים את הירדן הזה לבוא לרשת את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה: (יא) עברו בגו משריתא ופקידו ית עמא למימר אתקינו לכון זודין ארי בסוף תלתא יומין אתון עברין ית ירדנא הדין למיעל למירת ית ארעא דיי אלהכון יהיב לכון למירתה:

רש"י

יהושע בן נון וגו':
(י) וילו יהושע – ציוס שתמו ימי זכי אזל משה:

(יא) הכינו לכם צידה – כל דבר הלכך לדרך וכלי זיינס למלחמה אמר להם לתקו, שאם אתה אומר במאכל ובמשתה, הרי היו מסתפקים בזמן שבכליהם עד ט"ז בניסן, וכן הוא אומר (לקמן ה יז): וישבות המן ממחרת (מפי רבי). בעוד שלשת ימים – בסוף שלשת ימים, בעוד שתהיו כאן שלשת ימים ואחר תעברו:

(ז) רק חזק ואמץ מאד – בתורה, כמו שהוא אומר: לשמור ולעשות ככל התורה. תשפיל – תלחיה:

(ח) ספר התורה הזה – ספר משנה תורה היה לפניו. והגית בו – והתבוננת בו, כל הגיון שבתורה כלל, כמה דלת אמר (תהלים יט עו): והגיון לבי לפניך; (ישעיהו לג יח): לבי יהגה אימה:

(ט) הלוא צויתיה חזק ואמץ – במלחמה, כמו שנאמר: אל תערוץ ואל תחת, והיכן לואו, בימי משה שנאמר (דברים לא כג): וילו את

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

כתובים – תהילים פרק ק"ג – ז'

- (ג) עֲמַךְ נִדְבַת בְּיוֹם חִילָּךְ בְּהַדְרֵי קֹדֶשׁ מִרְחֹם מְשֻׁחַר לָךְ טַל יִלְדְּתִיךָ: (א) עמך דבית ישראל דמתנדבין לאוריתא ביום אגחותא קרבא תסתיע בשבהודי קודשא רחמין דאלהא יסתרובון לך היך נחתת טלא לרוחצן תולדתך:
- (ד) נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחַם אֶתָּה כִּהְיוֹן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְכֵי צֶדֶק: (ה) קים יי ולא יתוב דאנת מתמני לרבא לעלמא דאתי בגין זכותא דהויתא מלך זכי:
- (ה) אֲדַנִּי עַל יְמִינְךָ מִחֵץ בְּיוֹם אֲפֹ מִלְכִּים: (ו) שכנתא דיי על ימינך מחא ביום רוגזיה מלכיא:
- (ו) יָדִין בְּגוֹיִם מִלֵּא גְוִיּוֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רְבָה: (ז) אתמנא לדין על עממיא מלי ארעא גושמי רשיעין קטילין מחא רישא על ארעא סגיעא לחדא:
- (ז) מִנְחַל בְּדָרְךָ יִשְׁתָּה עַל פְּנֵי יָרִים רֹאשׁ: (ח) מפום נביא באורחא אולפן יקבל מטול היכנא יזקוף רישא:

רש"י

כהן – יש במשמע כהן כהונה ושררה כמו (שמואל ב מ) וזני דוד כהנים היו:
 (ה) אדני – אשר היה על ימינך במלחמה. מחץ ביום אפּו מלכים – את ארבעה מלכים הוא ידין בגוים מלך גויות זו היא צבורת צרית בין הצתרים שנאמר לו על מצרים וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי (צראשית ט"ו):
 (ו) מלך גויות – אסיפת פגרים, מלך לשון אסיפה כמו (ירמיה י"ד) קראו אחריד מלך, אשר יקרא עליו מלך רועים (ישעיה ל"א), והיכן דן מלך גויות את מצרים על שפת הים (שמות ט"ו). מחץ ראש על ארץ רבה – זו היא דוגמת נבואת (חזקוק ג') מחלת ראש מצית רשע ראש פרעה שהיה ראש ושר על ארץ גדולה וחשובה על כל הארצות כמו שנאמר (תהלים ק"ה) מושל עמים ויפתחהו שהיו כל האומות תחת ממשלת מצרים:
 (ז) מנחל בדרך ישתה וגו' – מנילוס הנהר בדרך הליכתו היתה ארצו שותה ולא היתה כריכה למי גשמים על כן היה מרים ראש ומתפאר (יחזקאל כ"ט) לי יאורי ואני עשיתני, ענין אחר יש לפרש המזמור הזה בדוד:

(ג) עמך נדבות ביום חילך – כשתאסוף חיל לרדוף אחריהם יתנדבו עמך ואוהבין ללכת עמך כמו שמלנו (צראשית י"ד) וירק את חניכיו ילידי ביתו ולא יותר וענר ואשכול וממרח התנדבו מאליהם ללכת ללכת אחריו בעזרתו. צהדרי קודש מרחם משחר – זאת תהיה לך צוכות הדרת קדושה שהיה בך מצטון אמך שהכיר צוראו בן ג' שנים. מרחם משחר – משנפלת מן הרחם כמו משילין פירות דרך ארובה ציו"ט ואיכא דתני משחירין. לך טל ילדותך – לך יחשב ילדותך דרכי יושר שהנהגת בהם צילדותך יהיה לך לנועם כטל זה שהוא נעים ונוח:
 (ד) נשבע ה' ולא ינחם – לפי שהיה נחירא שלא יענש על האוכלסין שהרג נאמר לו (צראשית ט"ו) אל תירא אצרכם וגו' לא ינחם על הטובה אשר דבר עליך. אתה כהן לעולם על דברתי מלכי דק – ממך תלך הכהונה ומלכות להיות צניך יורשין את שם אבי אביך הכהונה והמלכות שנתנו לו. דברתי מלכי דק – יו"ד יתירה כמו רבתי עם (איכה א), על דברתי מלכי דק על פקודת מלכי דק. אתה

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

משנה – ערכין פרק ו'

(א) שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש שלשים יום, ומכריזין בבקר ובערב. המקדיש נכסיו והיתה עליו כתבת אשה, רבי אליעזר אומר, כשיגרשנה, ידיר הנאה. רבי יהושע אומר, אינו צריך. כיוצא בו, אומר רבן שמעון בן גמליאל, (אף) הערב לאשה בכתבתה והיה בעלה מגרשה, ידיר הנאה, שפא יעשה קנוניא על נכסיו של זה ויחזיר את אשתו:

ואם רוצה מיקל: ומכניסה עד מרפקו – קוד"ו בלע"ז. משום דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ובאותו זמן היו קורין יד לזרוע עד המרפק. וכשמכניס היד לתוך חצית מלמח מים יספכו מן המים שחצית כפי מקום היד שהכניס בחוכה עד המרפק, וחוזר ומכניס חצית בשר וגידין ועלמות של חמור, שמסקל בשר חמור כמסקל בשר אדם ויהא בראותו בשר גידין ועלמות כפי מה שיט ביד, שאין מסקל עלמות וגידין שזה למסקל בשר. ונותן לחוכה עד שתחזור ותתמלח כמו שהיתה. דהשתא איכא נפוח כשיעור ידו. ושוקל הבשר והעלמות והגידים ההם והוא מסקל ידו: היאך אפשר לכזין בשר כנגד בשר – שמה יט בבשר חמור שנותן לתוך החצית יותר גידים ועלמות ממה שיט ביד, או פחות, ונמלח שאין המסקל מכון. והלכה כר' יוסי:

רע"ב – (א) האומר משקלי עלי כו' אם כסף כסף – אם פירש כסף, נותן משקלו כסף. ואם פירש זהב, נותן משקלו זהב. והא קמשמע לן דאם לא פירש אלא אמר סתם משקלי עלי, פטר נפשיה בכל דהו, ובלבד שיהיה דבר שכמותו רגיל להיות נשקל במקום ההוא. ואפילו זפת ואפילו בצללים ורגילים אנשי המקום למכרם במשקל, ואמר אחד מאנשי המקום הוא משקלי עלי סתם ולא פירש, הרי זה נותן משקלו זפת או בצללים ונפטרי: ומעשה באמה של ירמטיה – מפרש בגמרא דמתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ואם אדם חסוד הוא אף על גב דלא פירש ארדינן ליה לפי כבודו, ומעשה נמי באמה של ירמטיה אשה ששמה כך שאמרה משקל בתי עלי ועלחה לירושלים ושקלה ונתנה משקלה זהב לפי שהיתה אמודה בעושה: משקל ידי עלי – היאך הוא שוקל ידו, דאם רוצה מכביד

(ב) המקדיש נכסיו והיתה עליו כתבת אשה ובעל חוב, אין האשה יכולה לגבות כתבתה מן ההקדש, ולא בעל חוב את חובו, אלא הפודה פודה על מנת לתן לאשה כתבתה ולבעל חוב את חובו. הקדיש תשעים מנה והיה חובו מאה מנה, מוסיף עוד דינר ופודה בו את הנכסים הללו על מנת לתן לאשה כתבתה ולבעל חוב את חובו:

על הקדשו, לא אמרינן, האי, לאו אדעתא דהני אופיה אלא הימוני הימניה הלכך לא גבי מהקדש, אלא אמרינן אדעתא דהני נכסי אופיה וגבי מנייהו. ועד כמה, עד פלגא. אבל אם הנכסים שהקדיש אין שוין חצי החוב, לא גבי מנייהו, דולאי לאו אדעתא דהני נכסי אופיה, דאין אדם עשוי לקנות קרקע ביותר מפי שנים ממה שהיא שוה:

רע"ב – (ב) והיתה עליו כתבת אשה – כגון שקדמו גירושין להקדש, דעכשו ליכא קנוניא: אלא הפודה פודה – בעלה פודה אותו מן ההקדש בזול בדבר מועט כדי לפרוע לאשה כתובתה, דולאי לא חייל עלייהו הקדש שהרי אינן שלו. והאי דבר מועט, גזירה שמה יאמרו הקדש יולא לחולין בלא פדיון: הקדיש תשעים והיה חובו מאה – אע"ג לחובו יתר

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

(א) אף על פי שאמרנו חייבי ערבין ממשפנין אותן, נותנין לו מזון שלשים יום, ובסות שנים עשר חדש, ומטה מצעת, וסנדליו, ותפליין. לו, אבל לא לאשתו ולא לבניו. אם היה אומן, נותנין לו שני כלי אומנות מכל מין ומין. חדש, נותנין לו שני מעצדין ושתי מגרות. רבי אליעזר אומר, אם היה אפר, נותנין לו את צמודו. חמר, נותנין לו את חמורו:

לכניו: מכל מין ומין – מכל אומנות שצריכה לרבעה וחמשה כלים: מעלדים – דולדור"א בלע"ז. שמחליקים בו פני הלוח: מגירה – כעין סכין חרוך מלח פגימות, ולשון מקרא, משור. סיג"א בלע"ז: צמדו – צמד זקק. שאלו הן כלי אומנותו. ואין הלכה כר' אליעזר. לצמד זקק וחמור, נכסים נינהו ולא חשיבי כלי אומנות:

רע"ב – (ג) ממשפנין אותן – גזבר נכנס לבתיהם ונוטל בעל כרחו: מזון וכסות ומטה סנדליו ותפליין – על כולן משפנין לו מעות לקנותן אם אין לו, דכתיב (ויקרא כז) ואם מד הוא מערכך, ודרכי רבנן לקרא הכי, ואם מד, תעשה שישאר הוא, שיהיה לו הויה וחיות מערכך מדמי הערך, ומשמע, הוא יש לו הויה וחיות מדמי הערך, אבל לא לאשתו ולא

(ה) היה (לו) מין אחד מרבה ומין אחד מעט, אין אומרים לו למבור מן המרבה ולקח לו מן המעט, אלא נותנין לו שני מינין מן המרבה וכל שיש לו מן המעט. המקדיש את נכסיו, מעלין לו את תפלייו:

דתימא עד השתא הו אונסי מושלי ליה משום דהוה ליה מין אחד מרובה לאושולי לאחרני השתא שהגזבר לקח המרובה לא משכח מאן דמושיל ליה הלכך נזבין ליה אחריתא, קמשמע לן:

רע"ב – (ד) מין אחד מרובה ומין אחד מועט – שלשה מעלדים ומגרה אחת: נותנים לו שנים מן המרובה – והשלישי נוטל הגזבר: וכל שיש לו מן המועט – מניחים לו, ולא זבנין ליה אחריתא, דכי היכי דעד השתא סגי ליה בהכי, השתא נמי תסגי ליה. דמהו

(ה) אחד המקדיש את נכסיו, ואחד המעריך את עצמו, אין לו לא בכסות אשתו, ולא בכסות בניו, ולא בצבע שצבען לשמן, ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן. אף על פי שאמרנו, עבדים נמכרים בכסותן לשבח, שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר, משפיה הוא מנה, וכן פרה אם ממתנינים אותה לאטלים, משבחת היא, וכן מרגלית אם מעלין אותה לפרה, משבחת היא, אין להקדיש אלא מקומו ושעתו:

שדרך סוחרים לבוא שם וקונים המרגליות ביוקר: אין להקדש אלא מקומו – במרגלית: ושעתו – בעצד דכתיב (ויקרא כז) ונתן את הערכך ביום ההוא, שלא ישהה. קודש לה, משמע כל דבר שהוא קודש לה כגון סתם הקדשות שהן לצדק הבית, כולן יהיו נותנים ביום ההוא מיד, שלא ישהה אותן. וטעמא כתב הרמב"ם, דזמנין אחי לאשהוינהו כדי להשביח ואתו לידי פסידא, ומהאי טעמא נמי אין משתכרים בשל הקדש:

רע"ב – (ה) אין לו בכסות אשתו ובניו – שאין אלו נכסים שלו: שצבען לשמן – לשם אשתו ובניו: ולא בסנדלים חדשים – רבותא אשמועינן דלע"ג דעדיין לא נעלו אותן הרי הן בחזקתן משעת לקיחה: רע"פ שאמרנו עבדים נמכרים בכסותן לשבח – כסות יפה שלהן משבחם ומעלה את דמיהן. כגון גבי נכסי יתומים שאם תלקח לעבד כסות בשלשים דינר הוא משבחה מנה על דמים שזה עכשיו: לאטלים – ליום השוק: לכרך –

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

גמרא – ערכין דף כג' ע"א

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו': משה בר עזרי ערבא דכלתיה הוה ורב הונא בריה צורבא מרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי ליכא דנסבי עצה לרב הונא דליגרש לדביתו ותיתבע כתובתה מאבוה ולהדרה מיהדרי א"ל רבא והאנן ידור הנאה תנן ואביי אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש לסוף איגלאי מלתא דכהן הוה אמר אביי בתר עניא אזלא עניותא ומי אמר אביי הכי והאמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן [שמעון בן] גמליאל בריה שאני וצורבא מרבנן שאני ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד קבלן הוה הניחא למאן דאמר קבלן אף על גב דלית ליה נכסים ללוה משתעבד אלא למייד אית ליה משתעבד לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא רב הונא הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא אבא לגביה בריה שעבדה משעבד נפשיה דאיתמר ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה פליגי איכא למאן דאמר אית ליה נכסי ללוה משתעבד לית ליה לא משתעבד ואיכא למאן דאמר אף על גב דלית ליה משתעבד והלכתא בכולהו אף על גב דלית ליה נמי משתעבד לבר מערב דכתובה דאף על גב דאית ליה לא משתעבד מאי טעמא מצוה קעביד ולא מידי חסריה ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה וקא גרשה לדביתו שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא ערב תנן הקדש תנן לוקח מהו אמר ליה תנא כי רוכלא ניהשיב וניזיל נהרדעי אמרי דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב משרשיא מאי טעמא דנהרדעי בשלמא הקדש משום ריוח דהקדש ערב נמי מצוה הוא דעבד ולא מידי חסריה אלא לוקח מכדי מידע ידע דכל חד וחד איכא עליה כתובה אמאי ניזיל וניזבון איהו הוא דאפסיד אנפשיה:

רש"י על הגמרא

נכסי ללוה בשעת הלואה לא משתעבד ערב צלמיתו דכיון דאין לו ממה ליפרע מן הלוה לא גמר ומשעבד נפשיה: דאיתמר – לעיל קאי דלמאן הניחא למ"ד קבלן וכו': ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד – למאן קא עביד לזווגם ולא מידי מחסר לה דהא לא יהיבא זוזי: ולא מידי חסרה – גרסינן: ערב תנן – דחיישינן שמא יעשו קנוניא עליו וידור הגאה: לוקח מהו – מי חיישינן לקנוניא שלחח שתטרוף זו קרקע מן הלוקח יחזיקנה

אטו כל דמגרש צבי דינא מגרש – שיאמר לו דור הגאה ילך בצנעה ויגרשנה: דכהן הוה – רב הונא ואי הוה מגרשה לא מאי למהדרה: כרש"ג – במס' כתובות (דף לה) האומר בשעת מיתת נכסיו לך ואחריו לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל כו' רש"ג אומר אין לשני אלא מה ששייר הראשון וה"נ הוה רשע ערום: קבלן הוה – שהתפיסה רב הונא מטלטלי לכתובתה והיא השלימתו לאביו והיינו קבלן שנושא ונותן ציד: אי לית ליה –

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

וידור הנאה: כרוכלא ליחשוב וליזיל – כסוחר
זה שמונה מעותיו כלומר תנא הגי והוא הדין
ללוקח: ניזיל וניזבין – בתמיה וכי היה לו
לקנות:

זוהר – תצוה דף קפ"ו ע"ב

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן, פְּרִי דָא, אִיהוּ אֵילָנָא דְאֶקְרִי עֵץ פְּרִי, וְאִשְׁתַּכַּח
בֵּיהּ פְּרִי. עֵץ הָדָר:

כַּמְּה דְאֵת אָמֵר (תהלים צו) הוּד וְהָדָר לְפָנָיו. מֵאֵי טַעְמָא אֶקְרִי הָדָר, וּמֵאֵן
אִיהוּ הָדָר. אֶלָּא דָא צְדִיק:

אֲמַאי אֶקְרִי הָדָר, וְהָא אֲתֵר טְמִירָא אִיהוּ דְלִית לִיה גְּלוּיָא, וְצְרִיכָא
לְאִתְכַסֵּיָא תְּדִיר, וְלִית הָדָר אֶלָּא מֵאֵן דְאִתְגַּלְיָא וְאִתְחַזֵּי. אֶלָּא, אִי עַל גַּב
דְאִיהוּ דְרָגָא טְמִירָא, הַדְוּרָא אִיהוּ דְכָל גּוּפָא, וְלֹא אִשְׁתַּכַּח הַדְוּרָא לְגוּפָא,
אֶלָּא בֵּיהּ. מֵאֵי טַעְמָא. מֵאֵן דְלִית עֲמִיָּה הָאֵי דְרָגָא, לִית בֵּיהּ הַדְוּרָא,
לְמִיעַל בְּבִנֵי נְשָׂא. קָלָא לָאו עֲמִיָּה בְּדְבוּרָא, (ס"א כדכורא) וְהַדְוּרָא (ס"א
ודבורא) דְקָלָא אִתְפַּסַּק מְנִיָּה. דִּיקְנָא, וְהַדְוּרָא דְרִיקְנָא לָאו עֲמִיָּה, וְאִי עַל
גַּב דְאִתְכַסֵּיָא הַהוּא דְרָגָא, כָּל הַדְוּרָא דְגּוּפָא בֵּיהּ תְּלִיא. וְאִתְכַסֵּי
וְאִתְגַּלְיָא. וּבְגִין כֵּן עֵץ הָדָר אִיהוּ, עֵץ דְכָל הַדְוּרָא דְגּוּפָא בֵּיהּ תְּלִיא, וְדָא
אִיהוּ (בראשית א) עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי:

כַּפֶּת תְּמָרִים, הָכָא אִתְכַּלִּילַת אִתְתָּא בְּבַעֲלָהּ בְּלֹא פְרוּדָא, כַּפּוֹת תְּמָרִים
(ויחי ר"כ) כַּחְדָּא. וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת, תְּלַתָּא. וְעַלְיוֹן דִּילִיָּה, דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְדָא
בְּסִטְרָא דָּא, וְחַד דְשִׁלִּיט עַלֵּיהּ. וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרִין. דְלִית לֵהוּ רִיחָא וְטַעְמָא,
כְּשׁוֹקִין בְּבִנֵי נְשָׂא. (ובגין כך) לְוֹלֵב נְטִיל כְּלָהוּ, כַּחוּטָא דְשִׁדְרָה קְיָיֵמָא
דְגּוּפָא. וּמַה דְנִפְיֵק לְבַר טַפָּת, הָכִי הוּא, בְּגִין לְאִשְׁלָמָא וְלֹאֲפַקָא כְּלָא,
וְלִשְׁמִשָּׂא כְּדָקָא חֲזִי. (ובגין כך) בְּהִנֵּי זִינִין, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאִתְחַזָּא קָמִי
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

וְתוּ, כְּלָהוּ אֶקְרוּן סְפוֹת בְּשִׁלְמוֹ, וּכְתִיב סַפְתָּ חֶסֶד, דָּא עַלְמָא תַתְּאָה, דְבַעֲא
בְּהִנֵּי ז' יוֹמִין (דף קפ"ז ע"א) קְדִישִׁין, לְמִיזֵן לְשָׂאָר מְמָנָן דְבִרְבֹּן דְעַמּוּן,
בְּעוּד דְאִיהִי נִטְלָא חֲדוּהָ בְּבַעֲלָהּ, וְלֹא יִקְטְרִגוּן חֲדוּתָא, בְּגִין דִּיתְרַבְּרוּן
(ס"א דיתעדנון) בְּהַהוּא מְזוּנָא, קְרַבְּנִין דְלָהוּן סְגִיָּאִין יְתִיר מְשָׂאָר יוֹמִין, בְּגִין
דִּיתְעַסְקוּן בְּהוּ, וְלֹא יְתַעַרְבוּן לְבַתֵּר בְּחֲדוּהָ דִישְׂרָאֵל. וּמֵאֵן חֲדוּהָ דִישְׂרָאֵל,
דָּא יוֹמָא תְּמִינָאָה דְעֶצְרַת:

וְתָא חֲזִי, בְּעוּד דְאִינּוֹן שָׂאָר מְמָנָן חֲדָאן, וְאִכְלִין בְּהַהוּא מְזוּנָא דְמִתְקִנֵי לֹן
יִשְׂרָאֵל. אִינּוֹן מִתְקִנֵי כּוּרְסִיָּא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתָּא, וְלִסְלָקָא לִיה
לְעִילָא, בְּאִינּוֹן זִינִין, וּבְחֲדוּהָ, וּבְהַלּוּלָא, וְלֹאֲקַפָּא מְדַבְּחָא. כְּדִין אִיהִי סְלָקָא,
וְנִטְלָא בְּרַפָּאן וְחֲדוּהָ בְּבַעֲלָהּ:

חק לישראל – פרשת וזאת הברכה יום ה'

וְשָׂאָר חֵיוֹן רַבְרָבָן מִמֶּנּוּ דְעַמּוּי, אֲכָלָן וּמְדַקָּן וְרַפְסָן וְאַתְּזוּגוּ. וְאִיהִי נִקְטָא נִפְשָׁאן בְּעִנּוּגִין לְעֵילָא, כְּמָה דְאַתְמַר. כִּיּוֹן דְנַחְתָּא, וְהָא נִקְטָא כָּל בְּרַבָּאן וְכָל קְדוּשִׁין וְכָל עִנּוּגִין, וְיִשְׂרָאֵל כָּל הַנִּי שְׂבָעָה יוֹמִין הוּוּ (ויקרא רע"ד ע"ב) מְשַׁכִּין לָהּ בְּאִינוּן עוֹבְדִין דְקָא עֲבָדִין וּמְקַרְבִין בְּהַדְּהָ, כְּדִין נַחְתָּא לְקַרְבָּא בְּבִנְיָא, וְלִמְחַדִּי לֹון יוֹמָא חַד, וְהָהוּא יוֹמָא אִיהוּ יוֹמָא תְּמִינְיָאָה, כְּגִין דְכָל ז' יוֹמִין אַחְרָנִין בְּהַדְּהָ. וְעַל דָּא אִיהוּ תְּמִינְיָאָה, וְתְּמִנְיָא יוֹמִין כְּחַדָּא. וְכִגִּין כְּךָ אֲקָרִי עֵצְרַת:

כְּנִישִׁין כְּלָהוּ בְּהָאֵי יוֹמָא. וְאֲקָרִי שְׂמִינִי, וְלִית שְׂמִינִי אֶלָּא מִגּוּ שְׂבָעָה:

הלכה – הרמב"ם הלכות ברכות פרק ז'

(יד) אם היה שם יין מביאין כוס מחזיק רביעית או יתר על רביעית ומביאין בשמים ואוחז את היין בימינו ואת הבשמים בשמאלו ומברך ברכת המזון ואחר כך מברך על היין ואח"כ מברך על הבשמים אם היו הבשמים שמן ערב וכיוצא בו טחו בראש השמש ואם היה השמש תלמיד חכם טחו בכותל כדי שלא יצא מבושם לשוק:

(טו) אף ע"פ שאין ברכת המזון צריכה יין אם בירך על היין כמנהג שאמרנו צריך שידיח כוס של ברכה מבפנים ולשטוף אותו מבחוץ וימלאנו יין חי וכיון שהגיע לברכת הארץ נותן לתוכו מעט מים כדי שיהא ערב לשתיה ואין משיחין על כוס של ברכת המזון אלא הכל שותקים עד שתכלה ברכת המזון וברכת היין וישתו:

לע"נ

זאב וזיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרדה ז"ל.